

॥ अथ संक्षेपहोमप्रयोगः ॥

(प्रमाण ग्रन्थः -श्री कृष्णानन्द आगमवागीश कृत 'बृहदतंत्रसार'

प्रयोगनामः बृहद तंत्रसारोक्त संक्षेप होमप्रयोग

Note:- This is a shorter version of tAntrika homa prayoga based on outlines by bruhada-tantrasAra of krishnAnanda AgamavAgisha. This prayoga can only used when one has shortage of time , dravyas , If one has limited knowledge of homa vidhl and other limitations . In case of ability always prefer the long version . Also for those who wish to perform homa on daily basis (nitya homa) this homa prayoga can be employed .)

हीं ॐ तत्रादौ स्थंडिलस्थानमागत्यासने उपविश्यतत्त्वत्रयेणाचम्यकुशत्रयतिलजलान्यादाय संकल्पं कुर्यात् ॥

" ॐ अद्यइत्यादिदेशकालौ संकीर्त्य-अमुकगोत्रोऽमुकदेवशर्माकर्तृकामुदेवतामुककर्माङ्गभूतहोमकर्माहं करिष्ये ॥ "

इति संकल्प्य पूर्वोक्तमन्त्रेण सूर्यार्घं दत्वा सामान्यार्घं संस्थाप्य पुजामण्डपस्य ईशानभागे चतुस्त्रकारं हस्तायाममङ्गुष्ठोन्नतम् स्थंडिलम्परिकल्प्य स्थंडिलस्य वीक्षणाद्यचतुसंस्कारान् कुर्यात् ।

॥ स्थण्डिल संस्कारः ॥

(१) मूलेन निरीक्ष्य इति वीक्षणम् ॥

(२) फट् इत्यस्त्रमन्त्रेण प्रोक्षणम् ॥

(३) फट् इत्यस्त्रमन्त्रेणदर्भैस्त्रिधाताडनम् ॥

(४) हूं इति कवचमन्त्रेणाभ्युक्षणम् ॥

॥ स्थण्डिल पूजा ॥

ततः मूलमुच्चार्य ॐ अमुकदेवीस्थण्डिलाय नमः ॥ इति मन्त्रेण स्थण्डिलपूजयेदित्यर्चनम् ।

॥ रेखाकरणं ॥

ततः स्थण्डिलमध्ये दर्भमूलेन वा स्फयमूलेनस्रुवमूलेन वा नमः इत्युच्चरन् प्रागग्रास्तिस्रो रेखा उदगग्रास्तिस्रो रेखा लिखेत् । (तत्र प्रागग्रा रेखा दक्षिणोपक्रमा उदगपवर्गा उदगग्राश्च पश्चिमोपक्रमाः प्रागपवर्गा लिखनक्रमः इति केचित्)

प्रागग्ररेखासु

(१) ॐ मुकुन्दाय नमः ॥

(२) ॐ ईशानाय नमः ॥

(३) ॐ पुरन्दराय नमः ॥

उदग्ररेखासु

(४) ॐ ब्रह्मणे नमः ॥

(५) ॐ वैवस्ताय नमः ॥

(६) ॐ इन्दवे नमः ॥

इति लिखनक्रमेणैव गन्धपुष्पादिभिः पूजयेत् । ततः प्रणवमुच्चरन् सामान्यार्घजलेनाभ्युक्ष्य पीठदेवताः पूजयेत् ।

॥ पीठ पूजा ॥

ॐ आधारशक्तये नमः ॥

ॐ मूलप्रकृतये नमः ॥

ॐ कूर्माय नमः ॥

ॐ अनन्ताय नमः ॥

ॐ वराहाय नमः ॥

ॐ पृथिव्यै नमः ॥

ॐ क्षीरसमुद्राय नमः ॥

ॐ श्वेतद्वीपाय नमः ॥

ॐ मणिमण्डपाय नमः ॥

ॐ कल्पवृक्षाय नमः ॥

ॐ मणिवेदिकायै नमः ॥

ॐ रत्नसिंहासनाय नमः ॥

अग्न्यादिकोणेषु धर्मादीनभ्यर्च्य ।

ॐ धर्माय नमः ॥

ॐ ज्ञानाय नमः ॥

ॐ वैराजाय नमः ॥

ॐ ऐश्वर्याय नमः ॥

पूर्वादिदिक्षु अधर्मादीन् पूजयेत् ।

ॐ अधर्माय नमः ॥

ॐ अज्ञानाय नमः ॥

ॐ अवैराग्याय नमः ॥

ॐ अनैश्वर्याय नमः ॥

ततोऽष्टदलकमलं विचिन्त्य

ॐ अनन्ताय नमः ॥

ॐ पद्माय नमः॥

ॐ आनन्दकन्दाय नमः॥

ॐ संविन्नालाय नमः॥

ॐ सर्वतत्त्वात्मकपद्माय नमः॥

ॐ प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः॥

ॐ विकारमयकेशरेभ्यो नमः॥

ॐ पञ्चाशद्वर्णबीजाढ्यकर्णिकायै नमः॥

ॐ अं सूर्यमण्डलाय द्वादशकलात्मने नमः॥

ॐ उं सोममण्डलाय षोडशकलात्मने नमः॥

ॐ मं वह्निमण्डलाय दशकलात्मने नमः॥

संसत्त्वाय नमः॥

रं रजसे नमः॥

तं तमसे नमः॥

आं आत्मने नमः॥

अं अन्तरात्मने नमः॥

पं परमात्मने नमः॥

ह्रीं ज्ञानात्मने नमः॥

पूर्वादिकेशरेषु-

ॐ जयायै नमः ॥

ॐ विजयायै नमः ॥

ॐ अजितायै नमः ॥

ॐ अपराजितायै नमः ॥

ॐ नित्यायै नमः ॥

ॐ विलासिन्यै नमः ॥

ॐ दोग्ध्यै नमः ॥

ॐ अघोरायै नमः ॥

(मध्ये) ॐ मङ्गलायै नमः ॥

इतिपीठशक्तीःपूजयेत् । समिष्टिपीठमन्त्रेण पीठं पूजयेत् ।

ह्रीं वागीश्वरीवागीश्वरयोर्योगपीठात्मने नमः ॥

रं वह्नेर्योगपीठात्मने नमः ॥ अनेन मन्त्रेण वा पूजयेत् ।

ह्रीं सर्वशक्तिकमलासनाय नमः ॥

वागीश्वरीमृतुस्नातां नीलेन्दीवरसन्निभाम् वागीश्वरेण संयुक्ताम् इति ध्यात्वा तत्रावाह्य आवाहनादिमुद्राः प्रदर्श्य

ॐ ह्रीं वागीश्वरीवागीश्वराभ्यां नमः ॥

॥ अथ अग्नि स्थापनं ॥

(१) रं इत्यअग्निबीजेन सूर्यकान्तादि सम्भूतमरणिसम्भवं वा श्रोत्रियगेहजं वा वह्निंस्वर्णपात्राद्यन्यतमपात्रे शरावे वा निधाय पात्रान्तरेणाच्छाद्य समानीय ।

(२) फट् इत्यस्त्रमन्त्रेणाग्निं स्वदक्षिणे समाधाय ।

(३) हूं इति कवचमन्त्रेणाच्छाद्य तस्मात् क्रव्यादांशमादाय ।

(४) मूलं + हूं फट् क्रव्यादेभ्य स्वाहा

इति मन्त्रेण नैर्ऋत्ये क्षिपेत् ।

(ततोऽवशिष्टमग्निं देवांशं विचिन्त्य)

(५) मूलमन्त्रेण पुरतः संस्थाप्यमूलेन निरीक्ष्य इति वीक्षणम् । फट् इत्यस्त्रमन्त्रेण प्रोक्षणम् । फट् इत्यस्त्रमन्त्रेणदर्भैस्त्रिधाताडनम् । हूं इति कवचमन्त्रेणाभ्युक्षणम् ॥

ततः औदर्यवैन्देवाग्निभ्यां भौमस्य वह्निरैक्यं भावयेत् । वैन्दवो भूमध्यस्थो वह्निः ।

ॐ रं वह्निचैतन्यं कल्पयामि ॥ इति पावकचैतन्यं संयोज्य ।

(६) प्रणवेणादशधा वाऽभिमन्त्र्य ।

(७) वं धेनुमुद्रयाऽमृतीकृत्य ।

(८) फट् इति संरक्ष्य ।

(९) हूं इत्यवगुण्ठ्य गन्धपुष्पादिभिः पूजयेत् ।

(१०) ॐ रं वह्निमूर्तये नमः इत्यभ्यर्च्य ।

(११) कुण्डस्योपरि प्रादक्षिण्येन त्रिः परिभ्राम्य जानुस्पृष्टमहीतलः प्रणवोच्चारणपूर्वकमात्मनोऽभिमुखं शिवबीजधिया देव्या योनौ निःक्षिपेत् ॥

ॐ चित्पिङ्गल हन हन दह दह पच पच सर्वाज्ञाज्ञापय स्वाहा ॥

इति मन्त्रेण ज्वालिनीमुद्रया वह्निं प्रज्वालयेत् । ततः कृताञ्जलिः वह्निमुपतिष्ठेत् ।

॥ अग्नि उपस्थानं ॥

ॐ अग्निं प्रज्वलितं वन्दे जातवेदं हुताशनम् ।

सुवर्णवर्णममलं समिद्धं विश्वतोमुखम् ॥१॥

ततो "ॐ ऽग्ने त्वममुकदेवतानामासि" इति नाम कृत्वा ॥

ॐ वैश्वानर जातवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहा ॥ अनेनार्घ्यादिभिः अग्निं सम्पूज्य

ॐ अग्नेर्हिरण्यादिसप्तजिह्वाभ्यो नमः ॥

ॐ सहस्रार्चिषे हृदयाय नमः इत्यादि अग्निषडङ्गेभ्यो नमः ॥

ॐ अग्नये जातवेदसे इत्याद्यष्टमूर्तिभ्यो नमः ॥

ॐ ब्राह्म्याद्यष्टशक्तिभ्यो नमः ॥

ॐ पद्माद्यष्टनिधिभ्यो नमः ॥

ॐ इन्द्रादिलोकपालेभ्यो नमः ॥

ॐ वज्राद्यस्त्रेभ्यो नमः ॥

(१) सामान्यार्घजलेन पूर्वादिक्रमेण परिषिञ्च्य ।

ॐ रं अग्नये त्वा प्रोक्षमि ॥

(२) गर्भशून्यैर्दर्भैरग्नैः परिस्तरणं कुर्यात्

दक्षिणोत्तरयोः पूर्वार्गैः पूर्वपश्चिमयोरुत्तरार्गैर्दर्भैर्मूलभागानग्रभागैराच्छादयन् परिस्तरेदिति । (होतु दिशा न कार्य)

ॐ रं अग्नये त्वा परिस्तारमि ॥

(३) प्राचीं विहाय दक्षिणोत्तरपश्चिमेषु पलाशादिवृक्षसम्भवान् हस्तमात्रान् सविष्टारान् परिधीन् निःक्षिप्य तेषु प्रदक्षिण्येन पूजयेत् । (पूर्वे न कार्य)

ॐ ब्रह्मणे नमः ॥१॥

ॐ विष्णवे नमः ॥२॥

ॐ रुद्राय नमः ॥३॥

(पुनः पूर्वादिप्रादक्षिण्येन संपूज्य)

ॐ वामायै नमः ॥१॥

ॐ ज्येष्ठायै नमः ॥२॥

ॐ रौद्रायै नमः ॥३॥

ॐ अम्बिकायै नमः ॥४॥

॥ पात्रासादानं ॥

ततः आज्यस्थालीमादाय कुण्डस्य दक्षिणेभागे निधाय घृत निक्षिप्य मूलेन अष्टवारं अभिमन्त्र्य सव्यापसव्यमध्यभागेषु इडां पिङ्गलां सुषुम्णां ध्यात्वा होमं कुर्यात् ।

॥ आधार तन्त्रं ॥

॥ शुक्ल पक्षे ॥

(१) स्रुवेण नमः इति मन्त्रमुच्चरन् दक्षिणभागाद्धृतमादाय ।

ॐ अग्नये स्वाहा ॥ अग्नये इदं न मम ॥१॥

(इत्यग्नेर्दक्षिणलोचने जुहुयात् ।)

(२)नमः इति वामभागाद्धृतमादाय

ॐ सोमाय स्वाहा ॥ सोमायेदं न मम ॥२॥

(इति वामलोचने जुहुयात् ।)

(३)नमः इति मध्यभागाद्धृतमादाय

ॐ अग्नीषोमाभ्यां स्वाहा ॥ अग्नीषोमाभ्यामिदं न मम ॥३॥

(इति वह्नेर्ललाटे मध्यनेत्रे जुहुयात् ।)

(४)नमः इति दक्षिणभागादाज्यमादाय

ॐ अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा अग्नये स्विष्टकृते इदं न मम ॥४॥

(इति वह्नेर्वक्त्रे जुहुयात् ।)

॥ कृष्ण पक्षे ॥

(१) सुवेण नमः इति मन्त्रमुच्चरन्वामभागाद्धृतमादाय ।

ॐ सोमाय स्वाहा ॥ सोमायेदं न मम ॥१॥

(इति वामलोचने जुहुयात् ।)

(२) सुवेण नमः इति मन्त्रमुच्चरन्दक्षिणभागाद्धृतमादाय ।

ॐ अग्नये स्वाहा ॥ अग्नये इदं न मम ॥२॥

(इत्यग्नेर्दक्षिणलोचने जुहुयात् ।)

(३) सुवेण नमः इति मध्यभागाद्धृतमादाय ।

ॐ सोमाग्निभ्यां स्वाहा ॥ सोमाग्निभ्यां मिदं न मम ॥३॥

(इति वह्नेर्ललाटे मध्यनेत्रे जुहुयात् ।)

(४)नमः इति दक्षिणभागादाज्यमादाय

ॐ अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा ॥ अग्नये स्विष्टकृते इदं न मम ॥४॥

(इति वह्नेर्वक्त्रे जुहुयात् ।)

॥ महाव्याहृति होमं ॥

ॐ ॐ स्वाहा ॥ परमात्मने न मम ॥१॥

ॐ भूः स्वाहा ॥ अग्नये इदं न मम ॥२॥

ॐ भुवः स्वाहा ॥ वायवे इदं न मम ॥३॥

ॐ स्वः स्वाहा ॥ सूर्याय इदं न मम ॥४॥

ॐ भूर्भुवःस्वः स्वाहा ॥ प्रजापतये इदं न मम ॥५॥

॥ अग्निमंत्र होमं ॥

ॐ वैश्वानर जातवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहा ॥१॥

ॐ वैश्वानर जातवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहा ॥२॥

ॐ वैश्वानर जातवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहा ॥३॥

ततोऽग्नौ मूलेन पीठपूर्वकं देवतां सम्पूज्य तन्मुखे घृतेन मूलमन्त्रेण पञ्चविंशतिवारं जुहुयात् । आत्मना सह वह्निदेवतयोरैक्यं विभाव्य मूलमन्त्रेनैकादशाहुतीर्जुहुयात् । ततो

ॐ मूलमन्त्रस्याङ्गदेवताभ्यः स्वाहा ॥

ॐ आवरणदेवताभ्यः स्वाहा ॥

(शक्तश्चेत् प्रत्येकमेकैकाहुतिं जुहुयात् ।)

ततः संकल्पं विधाय तत्तत्कल्पोक्तद्रव्येण मूलमन्त्रेणहोमं कुर्यात् ॥

॥ पूर्णाहुति ॥

तत्क्रमस्तु होमावशिष्टेन घृतेन सुचमापूर्य पुष्पतिलवफलादिकं निधायाधोमुखेन सुवेण सुचं पिधाय तदग्रे पुष्पं दत्वा मूलाच्चतुरङ्गलं परित्यज्य शङ्खमुद्रया सुक्खुवौ धृत्वा तन्मूलेनाभिसंलग्ने कृत्वोत्थितः ।

* दक्षिणाचारे पूर्णाहुति मंत्र -

ॐ मूलं वौषड् ॥

(दक्षिणमार्गे वौषड् अन्तेन दक्षिण पादपुरःसरम् पूर्णाहुतिमन्त्रं दद्यात्)

* वामाचारे पूर्णाहुति मंत्र -

ॐ मूलं स्वाहा ॥

(वाममार्गे स्वाहान्तेन मूलमन्त्रेण वामपादपुरःसरम् पूर्णाहुतिमन्त्रं दद्यात्)

* सर्व साधारणशाक्ते वा समयाचारे पूर्णाहुति मंत्र -

ॐ मूलं स्वाहा ॥

(सर्वसाधारणशाक्ते वा समयाचारे

स्वाहान्तेन मूलमन्त्रेण वामपादपुरःसरम् पूर्णाहुतिमन्त्रं दद्यात्)

एवं पूर्णाहुतिं दत्वा वह्निस्थामिष्टदेवतां पञ्चोपचारैः संपूज्य प्रणम्य षडङ्गमन्त्रेण सकलीकृत्य संहारमुद्रया स्थण्डिलदुद्रास्य वह्नेर्विसर्जनं कुर्यात् । इति हुत्वा पयसा जलेन वा मेखलासु वह्निं परिषिञ्च्य तन्मन्त्रेण पञ्चोपचारैः संपूज्य संप्रार्थ्य ।

ॐ स्वास्ति श्रद्धां यशः प्रज्ञां विद्यां बुद्धिं श्रियं बलम् । आयुष्यं तेज आरोग्यं देहि मे हव्यवाहन ॥१॥

ॐ भो भो वह्ने महाशक्ते सर्वकर्मप्रसाधक । कर्मान्तरेऽपि संप्राप्ते सान्निध्यं कुरु सादरम् ॥२॥

ॐ चिदग्निं देवतां चात्मन्य् उद्धासयामि नमः ॥

इत्युक्त्वा वह्निं प्रणम्य संहार मुद्रया हृदये समानीय क्षमस्वेति विसृज्य दक्षिणां

दत्त्वा अच्छिद्रावधारणं कुर्यात् । तद्भस्मधरो लोकसम्मोहनकारः सुखी विहरेत् । इति शिवम् ॥

© 2016

All Rights reserved by: Animesh Nagar

'Only for personal use'

@Animesh Nagar